

สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ
คณะทรัพยากรธรรมชาติ
คณะเกษตรศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์

กว่าจะเป็นตลาดเกษตร ม.อ.

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

• โดย..วรสิทธิ์ ฝั้นแก้ว •

แรงบันดาลใจ

ตลาดเกษตร ม.อ. เปิดให้บริการครั้งแรก ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 ในความรับผิดชอบของกลุ่มงานจัดการผลประโยชน์ทางวิชาการ ฝ่ายวิจัยและบริการกลาง คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางการจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการเรียน การสอน งานวิจัยของคณะทรัพยากรธรรมชาติ

ในขณะนั้น คณะทรัพยากรธรรมชาติ ประสบปัญหาเรื่องผลผลิตที่เหลือจากการเรียนการสอน งานวิจัยไม่สามารถจำหน่ายในราคาตลาดได้ จำเป็นต้องจำหน่ายในราคาถูก บางครามีมากจนต้องนำไปเร่ขายตามหน่วยงานต่างๆ

คณะทรัพยากรธรรมชาติจึงจัดตั้งกลุ่มงานจัดการผลประโยชน์ทางวิชาการขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการจัดการผลผลิตเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในตอนแรกตั้งชื่อว่า “งานหารรายได้และทรัพย์สิน” และได้เปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น “กลุ่มงานจัดการผลประโยชน์ทางวิชาการ” ในภายหลัง

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายหารายได้และทรัพย์สิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ทวีศักดิ์ นิยมบัณฑิต ได้วางนโยบายสร้างมูลค่าผลผลิตของคณะฯ “โดยจะ
ต้องสร้างศูนย์กลางในการจำหน่ายผลผลิตของคณะฯ เพื่อเป็นสวัสดิการ
ของบุคลากรในมหาวิทยาลัย ที่จะมีแหล่งอาหารที่ปลอดภัย ซึ่งจะเป็น
ตลาดที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ โดยไม่ต้องให้คณะฯ หรือมหาวิทยาลัยฯ
ต้องมาสนับสนุนงบประมาณ”

โดยอธิบายว่า “สิ่งที่ยากของเกษตรกร (คณะทรัพยากรธรรมชาติ
ก็เปรียบเหมือนเกษตรกร) คือการหาตลาดเพื่อขายผลผลิตให้ได้ราคา
ผลผลิตเวลาออกจะออกพร้อมๆ กันทีละมากๆ ไม่รู้จะเอาไปขายที่ไหน
เกษตรกรส่วนใหญ่ก็ยอมขายราคาถูก ดีกว่าปล่อยให้เน่าเสีย จึงจำเป็นต้อง
สร้างตลาดขึ้นมา เพื่อให้คนซื้อมาหาเรา แทนที่เราจะต้องไปวิ่งไปหาคนซื้อ
นั่นคือจุดประสงค์แรกของการจัดตั้ง “ตลาดเกษตร ม.อ.”

ก้าวต่อไป

การดำเนินงานตลาดเกษตร ม.อ. ในระยะแรก ยังไม่มีงบประมาณ
สนับสนุนในการดำเนินงาน อาคารและซุ้มจำหน่ายเป็นทรัพยากรที่เหลือ
จากการจัดงานวันเกษตรแห่งชาติ ปี 2543 ซึ่งซุ้มจำหน่ายเดิมมีเพียง 20
ซุ้ม แต่มีผู้สมัครเข้าร่วมจำหน่าย 60 ราย ในขณะที่มีพื้นที่วางซุ้มได้ถึง
102 ซุ้ม ในการนี้ผู้จำหน่ายอีก 40 ราย จะต้องดำเนินการซื้อซุ้มจำหน่ายเอง
โดยชำระเงินล่วงหน้าไปก่อน ในราคาซุ้มละ 1,200 บาท เท่ากับเป็นการ
ชำระเงินค่าเช่าล่วงหน้า 6 เดือน จากค่าเช่าพื้นที่เดือนละ 400 บาท จึง
เท่ากับว่าเก็บค่าเช่าได้เพียงเดือนละ 200 บาท อีก 200 บาทเป็นค่าผ่อนซุ้ม
นอกจากขาดแคลนงบประมาณแล้ว การบริหารจัดการตลาดเกษตร ม.อ.
ในระยะแรก ตลาดตั้งอยู่ต่ำกว่าพื้นถนน 2-3 เมตร เมื่อไม่มีงบประมาณ

เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่มีเพียงคนเดียว จึงต้องรับหน้าที่ถือจอบขุดดินให้เป็นขั้นๆ เพื่อให้คนเดินลงมาตลาดได้ ทางเดินที่เล็ก ขรุขระ และแคบเป็นหย่อมๆ (ช่วงนั้นฝนตก) พื้นที่ตลาดกว้างมากแบ่งออกเป็น 7 โซน ผังตลาดเป็นรูปห้าเหลี่ยม ภายในมีร้านแยกส่วนออกไปอีก ทำให้เดินยาก แลมองจุดมีสะพานข้ามลำธาร แต่ละโซนไม่ต่อเนื่องกัน ในการจัดผังพื้นที่โดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่จริงที่เหลือจากการจัดงานเกษตรแห่งชาติ ปี 2543 โดยไม่เปลี่ยนแปลง

วันแรกที่เปิดตลาดมีผู้มาใช้บริการไม่ถึง 200 คน ในวันต่อๆ มา เริ่มมีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นๆ ด้วยเพราะเข้าใจเพียงว่าตลาดเป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายสินค้าเพียงอย่างเดียว จึงไม่ได้เตรียมพร้อมรับกับจำนวนผู้มาใช้บริการจำนวนมาก เมื่อมีผู้มาใช้บริการเพิ่มขึ้น สิ่งที่เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนผู้ใช้บริการด้วย คือข้อร้องเรียน ทั้งเดินมาบอกโดยตรง และร้องเรียนผ่านสื่อวิทยุ ท่านผู้ช่วยคณบดีฝ่ายหารายได้ ถูกรายการวิทยุสัมภาษณ์สดเกือบทุกเดือนในเรื่องคุณภาพของอาหาร ความปลอดภัยของผลผลิตเกษตร ความสะอาดของผู้จำหน่ายอาหาร ทางเดินและและขรุขระ ตะปูที่สะพานโผล่ขึ้นมา

ไม่ราวสะพานเป็นเลี่ยน ทางเดินมีมด แม่ค้าพูดจาไม่ดี แม่ค้าใส่เสื้อแขนกุด
ร้านค้าขายของไม่มีคุณภาพ ขายของแพง ทางลงตลาดลื่น แม้กระทั่งสะดุด
ก้อนหินหกล้มเพราะทางเดินไม่เรียบ

เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขาภิบาลอาหารและด้าน
สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ทุกครั้งที่มีการค้าขาย หรือซื้อโรงเรียน ก็ใช้วิธีการไป
บีบบังคับผู้จำหน่ายรายที่ถูกกล่าวหา ให้ปรับปรุงการให้บริการ และคุณภาพ
สินค้าให้ดีขึ้น ดำเนินงานอย่างไร้ทิศทางในการจัดการ มีข้อร้องเรียนที่ก็ไป
ข้อร้องแถมบังคับที่

ตลาดเกษตร ม.อ. ที่ดำเนินงานโดยคณะทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงเป็นตลาดในความคาดหวังของผู้บริโภค
ที่แตกต่างจากตลาดทั่วไป พวกเราเริ่มตระหนักถึงการเป็นที่พึงใจให้กับชุมชน
ในด้านอาหารปลอดภัย ที่ต้องทำให้ได้จริงๆ จึงพยายามหาแนวทางในการ
พัฒนาตลาดเกษตร ม.อ. ให้มีสินค้าที่มีคุณภาพและปลอดภัยอย่างยั่งยืน

ตลาดสดน่าซื้อ

ในปี พ.ศ.2547 รัฐบาลมีนโยบายเรื่อง “ตลาดสดน่าซื้อ” ตลาด
เกษตร ม.อ. จึงสมัครเข้าร่วมโครงการ “ตลาดสดน่าซื้อ” ผ่านสำนักงาน
สาธารณสุขอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แม้ตลาดเกษตร ม.อ. จะจัดอยู่ในตลาดประเภทที่ 2 ประเภทเดียวกับ
ตลาดนัดทั่วไป แต่ก็มุ่งมั่นที่จะดำเนินงานตามแนวทาง “ตลาดสดน่าซื้อ”
ของตลาดประเภทที่ 1 ที่มีเกณฑ์มาตรฐาน 3 ด้าน คือ 1.ด้านสุขาภิบาล
สิ่งแวดล้อม 2.ด้านความปลอดภัยอาหาร 3.ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ตลาด
เกษตร ม.อ. ซึ่งเป็นตลาดเล็กๆ ที่เพิ่งเปิดใหม่ ยังไม่มีงบประมาณในการ
ดำเนินงาน จึงยังไม่สามารถดำเนินงานด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมได้ แนวทาง

พัฒนาตลาดจึงเริ่มดำเนินงานด้วยการสร้างแนวปฏิบัติที่ดีให้แก่ผู้จำหน่าย มุ่งเน้นการพัฒนาผู้จำหน่าย โดยมีเป้าหมายที่จะดำเนินงานด้านความปลอดภัยอาหารและด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ให้สำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 คณะทรัพยากรธรรมชาติได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอหาดใหญ่ ร่วมจัดโครงการอบรมหลักสูตรวิชาการอาหารให้แก่เจ้าหน้าที่และผู้จำหน่ายในตลาดเกษตร ม.อ. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและมีแนวปฏิบัติที่ถูกต้องด้านความปลอดภัยอาหาร

ในเดือนมีนาคม 2547 จัดให้มีการประชุมเพื่อแจ้งแนวปฏิบัติที่ดีของผู้จำหน่ายสินค้าที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยแจ้งให้ทราบล่วงหน้าวางเงื่อนไขเวลาเพื่อผู้จำหน่ายจะได้เตรียมความพร้อมก่อนเริ่มบังคับจริงในวันที่ 1 เมษายน 2547 ซึ่งในระหว่างนั้นต้องใช้สื่อประชาสัมพันธ์เสียงตามสายภายในตลาดเกษตร ม.อ. ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้จำหน่ายตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้สัมผัสอาหารที่ต้องมีสุขวิทยาที่ดี

ในระยะแรกควบคุมให้ปฏิบัติ 3 ข้อคือ สวมผ้ากันเปื้อน สวมหมวกคลุมผม และมีตู้กระจกหรือวัสดุปกปิดอาหาร ผู้จำหน่ายต้องเปลี่ยนพฤติกรรมตัวเองจากความคุ้นชินพฤติกรรมแบบเดิมที่ปฏิบัติมายาวนานกว่า 10-20 ปี จึงมีการร้องเรียน ต่อต้าน ผู้จำหน่ายบางรายไม่ต่อต้านแต่ปฏิบัติเฉพาะเมื่อเจ้าหน้าที่เดินตรวจเท่านั้น การดำเนินงานในระยะแรกต้องใช้ความอดทน ความเข้าใจ และความเคร่งครัดในแนวปฏิบัติ เพื่อให้ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดเกษตร ม.อ. ต้องปฏิบัติตามอย่างไม่มีเงื่อนไข หากผู้จำหน่ายไม่ให้ความร่วมมือ จะตัดสิทธิการจำหน่ายในตลาดเกษตร ม.อ. ในปีต่อไป

หลักเกณฑ์ที่ให้ผู้จำหน่ายในตลาดเกษตร ม.อ. มีสัญญาเช่าพื้นที่เพียงรายละ 1 ปี จึงเริ่มขึ้นในปีนั้น เพื่อคณะจะได้เปิดให้มีการสมัครคัดเลือกผู้สนใจเข้าจำหน่ายในตลาดเกษตร ม.อ. ใหม่ทุกปี หากผู้จำหน่ายรายเดิม

ไม่ให้ความร่วมมือ และปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่วางไว้ ก็จะไม่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเข้ามาจำหน่ายอีกในปีต่อไป

ในปี พ.ศ.2548 คณะจึงประกาศให้ผู้จำหน่ายอาหารทุกรายต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับแผงลอยจำหน่ายอาหาร ที่ผู้ได้สิทธิจำหน่ายต้องดำเนินการตามข้อกำหนดและพร้อมรับการตรวจจากคณะทำงานอาหารปลอดภัย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยผู้จำหน่ายอาหารทุกรายจะต้องผ่านการตรวจ และได้รับป้ายรับรองมาตรฐาน Clean Food Good Taste และผู้จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ต้องนำผลผลิตที่มีคุณภาพปลอดภัยมาจำหน่ายพร้อมเตรียมรับการตรวจวิเคราะห์อาหารปลอดภัย และต้องได้รับป้ายรับรองมาตรฐาน Food Safety ทุกอย่างเช่นกัน

พัฒนาต่อเนื่อง

ในระหว่างปี พ.ศ.2547-2550 คณะทำงานอาหารปลอดภัย อำเภอหาดใหญ่ ได้จัดให้มีการอบรม และศึกษาดูงานตลาดสดนำซื้อในจังหวัดต่างๆ

พร้อมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานตลาดเกษตร ม.อ. ร่วมศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการบริหารจัดการตลาด จากผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุข อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่ร่วมศึกษาดูงาน และให้คำแนะนำ พร้อมสร้างแนวปฏิบัติด้านตลาดสดน่าซื้อที่ถูกต้อง ทำให้ตลาดเกษตร ม.อ. สามารถดำเนินงานด้านความปลอดภัยอาหารพร้อมกับงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคควบคู่กันไปได้เป็นอย่างดี

ตลาดเกษตร ม.อ. ใช้แนวทางตลาดสดน่าซื้อ และกระบวนการประกันคุณภาพ PDCA ในการพัฒนาตลาด แบบค่อยเป็นค่อยไป มีการวางแผนการดำเนินงาน และดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ โดยตรวจสอบผลการดำเนินงานจากความพึงพอใจของผู้รับบริการในตลาด การดำเนินงานที่ดีผู้ให้บริการพึงพอใจ จะใช้เป็นมาตรฐานในการดำเนินงานในตลาดเกษตรต่อไป ส่วนการดำเนินงานใด ที่ไม่ได้รับความพึงพอใจจากผู้บริการ ต้องรีบดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือหาวิธีการดำเนินงานใหม่ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดของผู้ใช้บริการ จากความพยายามพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในปี 2550 ตลาดเกษตร ม.อ. ได้รับป้าย “รับรองมาตรฐานตลาดสดน่าซื้อผ่าน

มาตรฐานด้านสุขลักษณะและใส่ใจการคุ้มครองผู้บริโภค” จากคณะทำงานอาหารปลอดภัย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ความพยายามในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีผู้มาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นกว่า 100% ในปี พ.ศ.2550 เนื่องจากผู้ใช้บริการเริ่มมั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารที่จำหน่ายในตลาดเกษตร ม.อ. ชื่อเสียงของตลาดเกษตร ม.อ. เริ่มเป็นที่รู้จักจากตลาดสดเล็กๆ ที่ไม่ได้รับความสนใจ กลายเป็นตลาดของชุมชน ที่มีผู้ใช้บริการทั้งจากบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย และประชาชนในละแวกใกล้เคียง ผู้จำหน่ายเริ่มเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารปลอดภัย เพราะมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้นจากเดิมมาก คณะทรัพยากรธรรมชาติ จึงสามารถขยายพื้นที่เพื่อเพิ่มจำนวนร้านค้าให้มากขึ้น เพื่อรองรับผู้ให้บริการที่เพิ่มขึ้น โดยผู้จำหน่ายรายใหม่ๆ ต้องเข้าอบรมหลักสุขาภิบาลอาหาร พร้อมปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่วางไว้อย่างเคร่งครัด

ในปี พ.ศ.2548 การดำเนินงานด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ที่มีข้อจำกัดในระยะแรก เริ่มดำเนินการโดยยกระดับพื้นที่ในบริเวณตลาดเกษตร ม.อ. และปรับถนนโดยรอบให้สูงขึ้น 80 เซนติเมตร เนื่องจากเดิมสภาพพื้นที่

เป็นที่ลุ่ม เมื่อฝนตกทำให้มีน้ำท่วมขัง พร้อมขอการสนับสนุนอิฐ ที่เหลือใช้จากมหาวิทยาลัย มาปูในบริเวณตลาดเกษตร ม.อ. ทำให้ตลาดเกษตร ม.อ. มีทางเดินที่สะดวกในช่วงระยะ 3 เดือนแรกหลังการปรับปรุง หลังจากนั้นอิฐที่ปูเริ่มยุบตัว เป็นหลุมและมีน้ำท่วมขัง

ในปี พ.ศ.2549 คณะฯ สนับสนุนงบประมาณเพิ่มโดยให้ใช้หินเกล็ดปูทับอิฐที่ยุบตัว เนื่องจากมีปริมาณผู้มาใช้บริการเป็นจำนวนมาก เมื่อฝนตกบริเวณทางเดินก็มีน้ำท่วมขัง เช่นเดิม

ในปี พ.ศ.2550 คณะฯ จึงตัดสินใจสนับสนุนงบประมาณจำนวน 1 ล้านบาท เพื่อใช้ในการดำเนินการปรับผิวถนนใหม่ โดยลาดยางตามมาตรฐานถนนของทางหลวงชนบท โดยทำเฉพาะในบริเวณตลาดเกษตร ม.อ. และถนนด้านซ้ายมือก่อน

ในปี 2552 คณะฯ ได้สนับสนุนงบประมาณในการสร้างห้องสุขาใหม่ แทนห้องสุขาเดิม

ในปี พ.ศ.2553 คณะฯ สนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินการ ทำถนนลาดยางปูทับถนนเส้นเดิม พร้อมทำคูระบายน้ำ ที่ใช้งานถึงปัจจุบัน

ปี พ.ศ.2554 คณะฯ สนับสนุน งบประมาณในการสร้าง โครงสร้างหลังคาเต็นท์ คลุมทั้งบริเวณตลาดเกษตร ม.อ.

ปี 2555 ยกเลิกการใช้ซุ้มไม้ไผ่ เนื่องจากมีปัญหาในการต้องเผาทำลายทุกปี โดยเปลี่ยนให้ผู้จำหน่ายสินค้า นำโต๊ะมาวางตามขนาดพื้นที่ที่กำหนดแทนซุ้มไม้ไผ่

และในปีนี้ ตลาดเกษตร ม.อ. ได้รับคัดเลือกจาก จังหวัดสงขลาให้เป็น “ตลาดนัดต้นแบบของจังหวัดสงขลา” ในโครงการ หนึ่งจังหวัด หนึ่งตลาดนัดต้นแบบ

ปี 2556 ตลาดเกษตร ม.อ. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ผ่านทางสถาบันการจัดการระบบสุขภาพ (สจรส.ม.อ.) เพื่อพัฒนาตลาดเกษตร ม.อ. ให้เป็นอุทยานอาหารปลอดภัย โดยมีแนวทางพัฒนา 5 ด้านคือ

1. ด้านผู้จำหน่าย พัฒนาศักยภาพผู้จำหน่ายด้วยการจัดอบรมสัมมนา ดังนี้

1.1 อบรมสัมมนาเรื่อง “การออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า” เพื่อให้ผู้ประกอบการออกแบบตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ได้เอง เป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า และแสดงที่มาของสินค้าให้ผู้บริโภคเห็นอย่างชัดเจน

1.2 อบรมสัมมนาเรื่อง “การจัดการด้านการเงินเพื่อความมั่นคง” โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ นิยมบัณฑิต เพื่อให้ผู้จำหน่ายวางแผนการจัดการเงิน และการออมได้ด้วยตนเอง

1.3 อบรมสัมมนาเรื่อง“การตรวจสอบปนเปื้อนในอาหาร” โดยเทศบาลนครหาดใหญ่

2. ด้านมาตรฐานการผลิต

2.1 นำเกษตรกรที่จำหน่ายสินค้าในตลาดเกษตร ม.อ. ไปศึกษาดูงานสวนเกษตรที่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช เพื่อให้แนวทางการทำเกษตรแบบพอเพียงที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2.2 สนับสนุนให้ผู้จำหน่ายสินค้า ติดตามสินค้า เพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคในการติดตาม ร้องเรียน เรื่องคุณภาพสินค้า

3. ด้านผู้บริโภค

3.1 ร่วมมือกับนักศึกษาสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ให้มาวิเคราะห์คุณค่าโภชนาการของอาหารที่จำหน่ายในตลาดเกษตร ม.อ. เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงจำนวนแคลอรีของอาหารที่จำหน่ายแต่ละชนิด

3.2 จัดนิทรรศการบริเวณ ลานกิจกรรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้มาใช้บริการในตลาดเกษตร ม.อ. เป็นประจำทุกเดือน ดังนี้

3.2.1 นิทรรศการ “การตรวจสอบปนเปื้อนในอาหาร” โดย
ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2556 “ตรวจสอบบอแรกซ์”
ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556 “ตรวจสอบฟอกขาว”
และในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556 “ตรวจสอบกันรา”

3.2.2 นิทรรศการขนมพื้นบ้าน วันที่ 9, 11 ธันวาคม 2556

3.2.3 นิทรรศการ ตรวจสอบแป้น “ยาฆ่าแมลง” ในวันที่ 18 ธันวาคม 2556

3.2.4 นิทรรศการอาหารพื้นบ้าน วันที่ 13 ธันวาคม 2556

3.2.5 นิทรรศการอาหารนานาชาติ วันที่ 23, 25 ธันวาคม 2556

3.2.6 นิทรรศการผักปลอดพิษ ชีวิตปลอดภัย วันที่ 13, 15, 17 มกราคม 2557

3.2.7 นิทรรศการอาหารปลอดภัย โภชนาการสมวัย วันที่ 3, 5, 7 กุมภาพันธ์ 2557

3.2.8 นิทรรศการอาหารเป็นยา วันที่ 17, 19, 21 กุมภาพันธ์ 2557

3.2.9 นิทรรศการอาหารสำหรับผู้ป่วย วันที่ 3, 5, 7 มีนาคม 2557

3.3 จัดประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ มาให้ความรู้เสียงตามสายแก่ผู้มาใช้บริการในตลาดเกษตร

4. ด้านสิ่งแวดล้อม

4.1 ลดการใช้ถุงพลาสติกในตลาดเกษตร ม.อ. โดยการนำตะกร้า มาใช้ส่วนกลาง เพื่อให้ผู้บริโภคได้สินค้าในตะกร้า แทนการใช้ถุงพลาสติก จากแต่ละร้านค้า

4.2 เป็นตลาดปลอดการใช้โฟมเป็นภาชนะบรรจุอาหาร

5. ถ่ายทอดบทเรียน การเป็นตลาดนัดต้นแบบของจังหวัดสงขลา

5.1 จัดทำหนังสือถ่ายทอดภูมิความรู้ จากการดำเนินงานในตลาด เกษตร ม.อ. จากตลาดเล็กๆ ที่เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2544 จนเป็นตลาดที่มี ผู้จำหน่ายจำนวน 183 ร้านค้าในปัจจุบัน

5.2 จัดนิทรรศการ เผยแพร่ความเป็นมาของตลาดเกษตร ม.อ.

คุณภาพชีวิต

จากการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาด เกษตร ม.อ. จึงคุ้นชินต่อการเปลี่ยนแปลง และกระตือรือร้นที่จะให้ความ ร่วมมือ นอกจากการพัฒนาสุขภาพสิ่งแวดล้อมในตลาดแล้ว ยังมีกิจกรรม ต่างๆ ที่จัดทำขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้จำหน่ายให้ดีขึ้น ตลาดเกษตร ม.อ. จึงเป็นตลาดของทุกคนในชุมชน

ตลาดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้จำหน่าย

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ผู้จำหน่ายสินค้ามีคุณธรรมที่ดี อันเป็นการพัฒนาคุณภาพความเป็นมนุษย์ให้สังคม ได้มีบุคลากรที่ดี มีคุณภาพ กิจกรรมต่างๆ ในตลาดเกษตร ม.อ. ได้รับความร่วมมือจากผู้จำหน่ายสินค้าเป็นอย่างดี ด้วยความเต็มใจ และเสียสละ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์เป็นตัวเงิน เหมือนผู้ประกอบการโดยทั่วไป

โครงการชวนกันไม่ฉัด

ในปี 2550 กิจกรรมชวนกันไปวัด จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามให้แก่ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดเกษตร ม.อ. โดยในแต่ละปีทุกคนจะร่วมกันทำบุญ จัดพุ่มกฐิน เพื่อนำไปถวายวัดต่างๆ เป็นประจำต่อเนื่องมาตลอด 6 ปี

นอกจากการทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่าแล้ว โดยปกติทุก 6 เดือน จะจัดกิจกรรมชวนกันไปวัด โดยเชิญชวนผู้จำหน่ายสินค้าร่วมกันไปทำบุญ ถวายอาหารเพลตามวัดต่างๆ

อาชีพจำหน่ายสินค้า สิ่งที่ต้องชัดเจน และย้ำเตือนให้ตระหนักเสมอ คือคุณธรรม ความไม่ละโมภ แนวปฏิบัติตามคุณภาพ และความปลอดภัย ของอาหารสามารถตรวจสอบได้จากการตรวจวัดสารปนเปื้อน แต่คุณธรรม การไม่เอาเปรียบ ใจเย็น เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ ต้องค่อยๆ ปลูกฝังจากวัตรปฏิบัติ การจัดกิจกรรมชวนกันไปวัด เป็นการชัดเจนความละโมภให้รู้จักแบ่งปัน และสร้างเสริมคุณธรรม อันเป็นการพัฒนาศักยภาพผู้จำหน่ายสินค้าจาก ช่างใน อันเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โครงการออมทรัพย์ วิถีพอเพียงในตลาดเกษตร ม.อ.

เริ่มโครงการในปี 2552 ด้วยสังเกตเห็นการเติบโตของตลาดเกษตร ม.อ. ควบคู่ไปกับรายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาด รายได้ไม่ได้ทำให้ ความสุขเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันการมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยไม่ได้เตรียมพร้อมใน การจัดการอาจยิ่งสร้างปัญหา

ก่อนนี้เคยเห็นครอบครัวเล็กๆ ที่น่ารักช่วยกันทำมาหากิน แต่มีเงิน เลี้ยงชีพโดยไม่เป็นหนี้สินก็เป็นความสุขที่สุดของครอบครัว จากความสุข เล็กๆ ของแต่ละครอบครัวเริ่มเปลี่ยนเป็นความสุขที่ได้ครอบครองวัตถุนิยม

ต่างๆ หนี้สินในครอบครัวจึงเพิ่มพูนตามทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นภาระในการเลี้ยงชีพเริ่มหนักอึ้ง รอยยิ้ม ความสุขในการช่วยกันทำมาหากิน กลายเป็นหน้าที่ที่ตึงเครียด เพราะเดือนไหนฝนตกมาก ขายของไม่ดี รายได้ไม่พอจ่ายค่าผ่อนโน้นผ่อนนี้ ท้ายสุดก็ต้องกู้หนี้ยืมสินไปผ่อนจ่ายค่านั่นสารพัด กลายเป็นว่ายิ่งรายได้เยอะ ความสุขกลับลดลง แต่ความสะตอกสบายเพิ่มขึ้น

เหรียญทองคำ
จากการออมทรัพย์
ของผู้จำหน่าย

งวด	วันที่	บาท	บาท	บาท
31/08/54	206	1,100.00	112,400.00	1100
30/09/54	207	1,100.00	113,500.00	1100
31/10/54	208	1,100.00	114,600.00	1100
16/11/54		300.00	114,900.00	1100
30/11/54	209	1,100.00	116,000.00	1100
30/12/54	210	1,300.00	117,300.00	1100
31/01/55	211	1,300.00	118,600.00	1100
29/02/55	212	1,300.00	119,900.00	17
30/03/55	213	1,300.00	121,200.00	1100
30/04/55	214	1,300.00	122,500.00	1100
31/05/55	215	1,300.00	123,800.00	1100
29/06/55	216	1,300.00	125,100.00	1100
31/07/55	217	1,300.00	126,400.00	1100
31/08/55	218	1,300.00	127,700.00	1100
30/09/55	219	1,300.00	129,000.00	1100
31/10/55	220	1,300.00	130,300.00	1100
30/11/55	221	1,300.00	131,600.00	1100
28/12/55	222	1,300.00	132,900.00	1102
31/01/56	223	1,350.00	134,250.00	1102
28/02/56	224	1,350.00	135,600.00	1102
29/03/56	225	1,350.00	136,950.00	1102
30/04/56	226	1,350.00	138,300.00	1102
31/05/56	227	1,350.00	139,650.00	1102
28/06/56	228	1,350.00	141,000.00	1102

สมุดออมทรัพย์
ที่มีการฝากอย่างต่อเนื่อง

จึงนำแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ที่ตลาดเกษตร ม.อ. จึงเกิดเป็น “โครงการออมทรัพย์ วิถีพอเพียง ตลาดเกษตร ม.อ.” ขึ้น เพื่อให้ผู้จำหน่ายสินค้า และผู้สนใจได้ออมทรัพย์กับธนาคารอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกเดือน จะมากจะ

น้อย ขึ้นกับความเหตุผล และความพอประมาณของแต่ละครอบครัว แต่ให้รู้จักออม และรักษาวินัยในการออมให้สม่ำเสมอ เพื่อสร้างนิสัยที่ดี ก็เป็นพื้นฐานที่ดี ที่จะป็นภูมิคุ้มกันสำหรับอนาคต

ปัจจุบันผู้จำหน่ายสินค้ากว่า 85% ที่ยังมีการออมอย่างต่อเนื่อง ตลอด 5 ปี บางรายมีเงินออมกว่า 50,000-100,000 บาท

โครงการแม่บ้านอย่างเอื้ออาทร

ตลาดเกษตร ม.อ. เปิดให้บริการ ทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 14.30-19.30 น. การให้บริการวันเว้นวัน ทำให้บางวันที่ฝนตก หรือลูกค้าน้อย ผู้จำหน่ายสินค้าแต่ละรายต้องเจอปัญหาสินค้าเหลือเป็นจำนวนมาก ท่านรองคณบดีฝ่ายพัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ นิยมบัณฑิต ได้เสนอให้ผู้จำหน่ายสินค้าใช้วิธีแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน ในวันที่สินค้าจำหน่ายไม่หมด ทำให้ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดเกษตร ม.อ. ปฏิบัติจนเป็นนิสัย ที่จะนำสินค้าของตนเองมาแลกเปลี่ยนกันเอง ทำให้เกิดสังคมแห่งการเอื้ออาทรกัน เหมือนกับผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดเกษตร ม.อ. เป็นพี่น้อง เป็นครอบครัวเดียวกัน ที่เป็นครอบครัวใหญ่ สามารถช่วยเหลือกันในยามขาดแคลน ในระยะหลังเมื่อผู้จำหน่ายสินค้านำรายได้ ประสบปัญหาใดๆ ผู้จำหน่ายรายอื่นๆ จะรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมเงินไปช่วยเหลือ เพื่อบรรเทาทุกข์เบื้องต้นเสมอ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดเกษตร ม.อ. ของผู้จำหน่าย

ในการพัฒนาตลาดเกษตร ม.อ. อย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลากว่า 12 ปี ที่ผ่านมาผู้จำหน่ายสินค้าทุกคน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของตลาดเกษตร ม.อ. สม่่าเสมอจนเป็นนิสัย อันเป็นวัฒนธรรมอันดีงามในตลาดเกษตร ม.อ. ที่จะเห็นผู้จำหน่ายสินค้าเกื้อกูล ช่วยเหลือ มีน้ำใจ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน พร้อมที่จะช่วยงานส่วนรวมทันที ดังนี้

ผู้จำหน่าย ช่วยกันซ่อมแซมหลังคาซุ้ม

ผู้จำหน่าย ช่วยกันยกซุ้มออกนอกบริเวณ
เพื่อเตรียมพื้นที่ในการจัดงานเกษตรภาคใต้ ทุกปี

ผู้จำหน่ายทุกคนร่วมกันทำกิจกรรม ทำความสะอาดตลาด ในกิจกรรม 5 ส.

ผู้จำหน่ายช่วยกันก่ออิฐ เทปูน เพื่อทำไหล่ทาง ในบริเวณ ตลาดเกษตร ม.อ.

ผู้บริหาร บุคลากรคณะ
และผู้อำนวยการศูนย์
ร่วมงานปีใหม่เป็นประจำทุกปี

ผู้อำนวยการศูนย์ และผู้มาใช้บริการ ร่วมในกิจกรรมวันสงกรานต์

พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริโภค

นอกจากนี้ ตลาดเกษตร ม.อ. ยังเป็นตลาดที่ใส่ใจในคุณภาพชีวิตของผู้บริโภค โดยรับฟังข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะจากผู้บริโภค และคณะกรรมการอาหารปลอดภัย จังหวัดสงขลา โดยนำมาคำแนะนำมาปรับปรุงใช้เป็นข้อบังคับดังนี้

1. ไม่อนุญาตให้ใช้โฟมเป็นภาชนะบรรจุอาหาร
2. ไม่อนุญาตให้ใช้ลวดเย็บกระดาษ เย็บบรรจุภัณฑ์ที่บรรจุอาหาร
3. ไม่มีถังขยะกลางบริการ ผู้จำหน่ายสินค้าต้องนำขยะส่วนตัวและขยะส่วนกลางกลับไปทิ้งที่บ้าน ทำให้ตลาดปลอดขยะตกค้าง ปลอดแมลงวันและหนู
4. ผู้จำหน่ายสินค้าทุกคน ต้องมาลงชื่อจำหน่ายสินค้า และล้างมือก่อนการจำหน่ายสินค้า เพื่อลดการปนเปื้อนเชื้อโรคในเบื้องต้น
5. ผู้จำหน่ายสินค้า ปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารเบื้องต้น 100%

ตลาดเพื่อชุมชน

ผู้จำหน่ายและผู้ให้บริการร่วมกัน
จุดเทียนถวายพระพร ในวันเฉลิม
พระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2555

ผู้จำหน่ายนำผักสวนครัวที่เพาะตัวเอง
มาแจกให้แก่ผู้ใช้บริการในตลาดเกษตร
ม.อ. ฟรี ในวันพ่อแห่งชาติ

ผู้อำนวยการสินค้าช่วยกันทำขนม โดยใช้เงินส่วนตัว เพื่อแจกเด็กๆในวันเด็กแห่งชาติ ที่ตลาดเกษตร ม.อ.

ตลาดของนักศึกษา กิจกรรมเปิดหมวก เพื่อขอรับบริจาคเงิน ไปทำกิจกรรมต่างๆ

ตลาดที่พึ่งพาตนเอง

การเป็นตลาดที่พึ่งพาตนเองได้ คือ ตลาดเกษตร ม.อ. สามารถเปิดให้บริการได้โดยผู้จำหน่ายเป็นผู้ดำเนินการ เปิด-ปิดไฟ ด้วยตนเอง เก็บขยะ ด้วยตนเอง เป็นตลาดที่จำหน่ายอาหารที่ปลอดภัย และมีคุณภาพ ผู้จำหน่ายมีสุขวิทยาที่ถูกต้องลักษณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นนิสัย ผู้บริโภคได้รับความรู้ด้านโภชนาการและอาหารปลอดภัยในด้านต่างๆ นอกจากนี้ตลาดเกษตร ม.อ. ยังสามารถทำรายได้จากการจัดเก็บค่าเช่าเดือนละไม่ต่ำกว่า 181,000 บาท (หนึ่งแสนแปดหมื่นหนึ่งพันบาท) หรือประมาณ 2,000,000 บาท (สองล้านบาท) ต่อปี อันเป็นรายได้ที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาตลาดเกษตร ม.อ. ได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ตลาดเกษตร ม.อ. สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว อันเป็นต้นแบบที่ดีที่หน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น จะนำไปใช้เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการ

แนวปฏิบัติในการดำเนินงาน

ตลอดระยะเวลา 12 ปีที่ดำเนินงานในตลาดเกษตร ม.อ. ผู้เขียนในฐานะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่วันแรกที่เปิดตลาดจนถึงปัจจุบัน ได้เห็นการพัฒนา ปรับเปลี่ยนตลาดเกษตร ม.อ. มาโดยตลอด ในทรรศนะของผู้เขียน แนวปฏิบัติในการดำเนินงานที่ทำให้งานสำเร็จมีดังนี้

1. การบริหารจัดการ โดยวางแนวปฏิบัติอย่างเป็นระบบ แบบค่อยเป็นค่อยไป ตามหลัก PDCA มีแผนปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นหลังดำเนินงาน และแก้ไขให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป
2. ความมุ่งมั่น เข้มงวดกวัดขัน ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงาน สิ่งหนึ่งที่ทำให้ตลาดเกษตร ม.อ. สามารถพัฒนามาได้จนถึงวันนี้ คือ ความมุ่งมั่น

ที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นๆ อย่างไม่หวั่นเกรงอุปสรรค และความยากลำบากใดๆ และความเข้มงวดกวดขันในการตรวจตลาดทุกวัน ตักเตือนทันทีที่เห็นข้อผิดพลาดจากผู้จำหน่ายโดยไม่เกรงใจ ทำให้การปฏิบัติตนตามหลักสุขภิบาลอาหารของผู้จำหน่ายกลายเป็นความคุ้นชินที่สามารถปฏิบัติได้เป็นกิจนิสัย

3. กัดไม่ปล่อย เมื่อเจอข้อร้องเรียนใดๆ ต้องดำเนินการแก้ไขให้ผู้ใช้บริการทันที อย่างรวดเร็ว ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะดำเนินการแก้ไขเสร็จสิ้น

4. รับฟังและปรับปรุง ระเบียบข้อปฏิบัติในตลาดเกษตร ม.อ. ส่วนใหญ่เป็นข้อบังคับที่ได้จากการร้องเรียน แนะนำจากผู้ใช้บริการ เช่น การห้ามใช้โฟมในตลาดเกษตร ม.อ. การห้ามใช้ลวดเย็บกระดาษเย็บบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

5. สัญญาปีต่อปี การวางข้อบังคับให้ผู้จำหน่ายมีสิทธิจำหน่ายสินค้าปีต่อปี โดยทุกรายต้องเข้าสัมภาษณ์ใหม่ทุกปี เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้จำหน่ายสินค้ามีความกระตือรือร้น ให้ความร่วมมือ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ อย่างเคร่งครัด จนกลายเป็นวัฒนธรรมของตลาดเกษตร ที่ทุกคนต้องมาช่วยงานส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียง

6. รู้จักหัวใจ ด้วยต้องเดินตรวจตลาดทุกวัน ดิฉันจึงรู้จักและทราบประวัติผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดเกษตร ม.อ. กว่า 170 รายเป็นอย่างดี การทำงานกับคนรู้จักจะทำให้เรารู้ใจและเข้าใจพื้นฐานครอบครัวแต่ละราย นั้นหมายถึงทำให้สามารถจัดกิจกรรม โครงการที่เหมาะสมและตอบสนอง หรือเพื่อแก้ปัญหาของผู้จำหน่ายได้ดั่งนั้นเอง

7. เป็นแบบอย่าง ทุกครั้งที่เริ่มการเปลี่ยนแปลง เจ้าหน้าที่ต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นใส่ผ้ากันเปื้อน การตัดเล็บ การออมทรัพย์ เพื่อให้ผู้จำหน่ายเห็นว่าผู้นำก็ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เช่นเดียวกัน

8. ไม่รับสินบนใดๆ การไม่รับสิ่งของใดๆ จากผู้จำหน่ายสินค้าทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นขนม ของขวัญปีใหม่ ของฝาก สินค้าที่เหลือ การให้ฟรี การขายราคาถูกผิดปกติ จะทำให้เหลือช่องว่างระหว่างผู้จำหน่ายกับเจ้าหน้าที่ เป็นช่องว่างแห่งความไว้วางใจ เกรงใจ และเชื่อใจ

กิตทางในอนาคต

การดำเนินงานเพื่อก้าวสู่ทศวรรษที่สอง ของตลาดเกษตร ม.อ. เป็นการดำเนินงานดังนี้

1. ด้านยกระดับมาตรฐานการผลิตให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดเกษตร ม.อ. มีความรู้ และทัศนคติที่ดีในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ มีคุณค่าทางโภชนาการเพื่อนำมาจำหน่ายในตลาดเกษตร ม.อ. ผู้บริโภคสามารถติดตามแหล่งที่มาของสินค้าแต่ละชนิดได้ จากตราสินค้าที่ติดหน้าบรรจุภัณฑ์ของทุกร้าน

2. พัฒนาตลาดเกษตร ม.อ. ให้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนอาหารปลอดภัยของชุมชน จากผู้บริโภครายย่อย ขยายไปสู่ร้านอาหาร โรงแรม โรงพยาบาล เพื่อเป็นแหล่งอาหารที่ปลอดภัยให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริง

3. ด้านการเพิ่มศักยภาพของผู้จำหน่ายสินค้า โดยการจัดอบรมสัมมนา พาไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเห็นแนวปฏิบัติที่ดี สนับสนุนผู้จำหน่ายมีการออมทรัพย์อย่างเป็นระบบ โดยคณะกรรมการธรรมชาติจะตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อช่วยให้ผู้จำหน่ายสินค้าสามารถวางแผนการใช้เงินได้อย่างเป็นระบบ

4. ด้านการให้ความรู้แก่ผู้มาใช้บริการในตลาดเกษตร ม.อ. เพื่อมุ่งเน้นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้บริการในตลาดเกษตร ม.อ. ที่มีกว่า 6,000 คน โดยการจัดนิทรรศการ ในโดม สสส. บริเวณ หน้าตลาดเกษตร ม.อ. เพื่อให้ความรู้แก่ผู้มาใช้บริการในตลาดเกษตร ม.อ. ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอาหารปลอดภัย ถูกหลักโภชนาการ

5. ด้านสิ่งแวดล้อม ตลาดเกษตร ม.อ. มุ่งเป้าที่จะพัฒนา ตลาด จนกลายเป็นตลาดไร้ขยะ โดยจะนำขยะมาคัดแยก กรณีเป็น เศษอาหาร จะนำมาแปรรูปเป็นปุ๋ยหมัก น้ำยาเอนกประสงค์เพื่อใช้ในกิจกรรมภายในตลาดเกษตร ม.อ. ต่อไป •

